

Leo Trotskij: Den nya kursen i Sovjetunionens ekonomi

De ekonomiska äventyren och farorna med dem
(13 februari 1930)

Källa: L Trotskij, *Writings 1930*, s 105-119. Även i *The Militant*, [Vol III Nr 11, 15 mars 1930](#), s 4-5 & 8 – skiljer sig något från texten i *Writings*. Mellanrubrikerna är tagna från *The Militant*.

Översättning från engelska Göran Källqvist.

Sovjetunionens framgångsrika industriutveckling är på väg att få global historisk betydelse. Socialdemokrater, som inte ens försöker värdera den tillväxttakt som sovjetekonomin visat sig kapabel att uppnå, är värda endast förakt. Denna takt är varken stabil eller säkrad. Vi ska diskutera det senare. Men den ger praktiskt belägg för de oerhörda ekonomiska möjligheter som den socialistiska ekonomins metoder erbjuder.

På grundval av de sovjetiska erfarenheterna är det lätt att se, vilket ekonomiskt inflytande som kunde ha utövats av ett socialistblock bestående av Mellan- och Östeuropa och stora delar av Asien, om de socialdemokratiska partierna använt sig av den makt de fick av revolutionerna 1918 och genomfört ett socialistiskt uppror. Hela mänskligheten skulle då haft det annorlunda nu. Som situationen är, kommer mänskligheten att få betala för socialdemokratiska partiets förräderi med ytterligare krig och revolutioner. Det har inte funnits ett större brott i historien. Men den frågan är inte ämnet för vår diskussion.

En första bedömning av den socialistiska industrialiseringens möjligheter analyserades kort av oss i boken [Till kapitalism eller socialism?](#), från första delen av 1925, före slutet på perioden av återuppbyggnad. Då bevisade vi, att även sedan all den utrustning som vi övertog från borgarklassen var slut, dvs. efter övergången till en ökad självständig reproduktion på basis av en socialistisk ackumulation, kunde den sovjetiska industrin ge en tillväxtfaktor som kapitalismen absolut inte kunde uppnå. Efter noggranna beräkningar räknade vi med en årlig tillväxt på 15-20%. Kälkborgare som Stalin och Molotov hånade dessa hypotetiska siffror för att vara en dröm om ”superindustrialisering”. Verkligheten överträffade våra beräkningar avsevärt. Men därefter skedde något som ofta har hänt förut. Överväldigade av framgångarna beslutade dessa erfarenhetsmässiga kälkborgare att från och med nu var allting möjligt.

Innebörden i den stalinistiska svängningen

Under de senaste månaderna har det till sist blivit uppenbart att den stalinistiska fraktionen, både i frågan om Sovjetunionens inhemska ekonomi och Kominterns politik, hade förvandlat sin vänstersväng till en ultravänsteristisk linje.¹ Denna ultravänsteristiska linje är motsatsen och ett äventyrligt

1 Vi kan med stor tillfredsställelse slå fast det faktum att våra vänner i Sovjetunionen inte på minsta sätt låter sig luras av den stalinistiska ”ultravänsterismen”, som högermensjeviker och liberaler kallar ”trotskism” som har för-

tillägg till den opportunistiska politiken som har rått sedan 1923, och i synnerhet från 1926 till 1928. Dagens politik är inte en mindre fara, och i vissa avseenden en större fara, än gårdagens politik.

Den ultravänsteristiska ekonomiska politiken i Sovjetunionen utvecklas nu längs två linjer: industrialisering och kollektivisering.

Ända sedan början av 1923 har oppositionen krävt en snabbare industrialisering. Den grundade inte sina krav bara på nödvändighet utan också på faktiska ekonomiska möjligheter.

Den härskande fraktionen (Zinovjev, Stalin, Bucharin och senare Stalin och Bucharin utan Zinovjev) anklagade oppositionen för avsikten att, i namn av superindustrialisering, ”plundra bönderna”, och på så sätt bryta det ekonomiska och politiska bandet mellan stad och land.

Erfarenheterna visade att oppositionen hade rätt. Den opportunistiska ledningen underskattade systematiskt den nationaliserade industrins resurser. År efter år överträffade industrins verkliga utveckling de officiella siffrorna betydligt, därtill tvingad av marknaden och trycket från oppositionen.

Kampen mellan den centrala ledningen och oppositionen blev särskilt intensiv just när det riktiga i oppositionens ståndpunkt bekräftades över hela linjen. Ledningen tvingades inom några få månader överge sin gamla minimala femårsplan, som hade kritiserats i oppositionens plattform, och ersätta den med en ny och ojämförligt djärvare plan. När det första året, uppenbarligen till ledningens förvåning, visade att det var möjligt att genomföra den planerade takten, började den genast överge sina småaktiga tvivel och rusade till den motsatta ytterligheten. Nu är parollen: ”Framåt utan att stoppa, framåt!” Planen revideras ständigt i riktning mot att utvidgas.

Från passiv possibilism har opportunisterna övergått till ohämmad subjektivism. Om en ekonom eller en arbetare hänvisar till faktiska hinder – som till exempel dålig utrustning, brist på råvaror eller att de är av dålig kvalitet – så betraktas det som ett förräderi mot revolutionen. Regeringen kräver: snabbhet, handling, offensiv! Strunta i resten.

Hur Stalin behandlar femårsplanen

Trots de avsevärda framstegen jämfört med det föregående årets första kvartal (en tillväxttakt på omkring 26%) hamnade det nuvarande räkenskapsårets, femårsplanens andra år (oktober-februari), första kvartal långt under målet. För första gången under epigonernas ledarskap har industrin *sackat efter* den uppsatta planen. Speciellt den tunga industrin sackade efter. Något var fel med hur produktionskostnader beräknades. För att minska eller dölja inestående fordringar tillgrepp den tunga industrins fabriker metoden att försämra produkternas kvalitet. Det har skett en riskabel ökning av mängden defekta produkter. Centralkommittén svarade med det kategoriska kravet att inte bara fullfölja programmet utan också överträffa det.

Som man kunde ha förutsett teoretiskt börjar objektiva data alltmer övertygande visa att starten inte var stark nog att upprätthållas. Industrialiseringen vidmakthålls alltmer med hjälp av en administrativ piska. Utrustningen och arbetskraften överansträngs. Det uppstår missförhållanden mellan olika produktionsområden inom industrin. En inbromsning under de kommande kvartalen kan visa sig

verkligats av Stalin. Vi har de senaste månaderna lyckats utväxla ett antal brev med våra vänner i olika delar av Sovjetunionen och hittade en gemensam överenskommelse om inställningen till den nya linjen. Utdrag från en del av de brev vi fick publiceras i det nuvarande numret av *Oppositionsbulletinen* (på ryska).

vara mer hotfull än under det första. För sin del ser sig regeringen tvingad att lappa över de klyftor som har öppnat sig i industrin med större tilldelningar i budgeten eller krediter. Det leder till inflation av papperspengar, som i sin tur blir en källa till en konstgjord ökning av efterfrågan på varor, och följaktligen får enskilda industribranscher att överskrida planens mål, och på så sätt lägger till nya missförhållanden.

Sovjetekonomin är beroende av världsekonomin. Detta beroende uttrycks i importen och exporten. Utrikeshandeln är den största flaskhalsen i hela det sovjetiska ekonomiska systemet. Utrikeshandelns svårigheter är i grund och botten svårigheterna med vår underutveckling. För närvarande måste ett viktigt faktum av konjunkturell karaktär läggas till. Symptomen på kris inom världsekonomin påverkar redan den sovjetiska exporten genom minskad efterfrågan och sjunkande priser på exportvaror. Om världens industriella och kommersiella kris fördjupas och förlängs, så kommer den fortsatta minskningen av vår redan nu otillräckliga export att påverka importen, dvs. importen av maskiner och de viktigaste tekniska råvarorna. Denna fara är givetvis inte beroende av det sovjetiska ledarskapets vilja. Men de kan och måste ta hänsyn till det. Genom industrins utrikeshandel riskerar en lättsinnigt påskyndad industrialisering, utan samordning av verksamheten i industrins olika branscher, att trassla in den med världskrisen: importen av nödvändiga produktionsmedel kommer att stoppas och nya missförhållanden kommer att bilda en kil i femårsplanen.

Det är sant att industrikrisen i Amerika och Europa kan öppna nya möjligheter till kommersiella och industriella krediter till Sovjetunionen. Men kniven är tveeggad: när den ekonomiska utvecklingen har rätt rytm kan utländska krediter underlätta och skynda på industrialiseringens utveckling. Inför de allt fler motsättningarna kan de bara skjuta upp krisen och ge den dubbel styrka senare.

Men här nämner vi bara de faror som kommer från världsekonomin i förbigående och som ett antagande. Idag är den centrala frågan naturligtvis inte dem. De faror som finns avseende den sovjetiska politikens viktigaste linje – förhållandet mellan stad och by – är oändligt mycket större och mer direkta.

Byråkratin och kulakerna

Sedan flera år har oppositionen krävt högre beskattning av böndernas *rika skikt*, i den industriella utvecklingens intresse. Den officiella ledningen förnekade att de rika bönderna (kulakerna) blev rikare, och anklagade oppositionen för att vilja ”plundra bönderna”. Under tiden hade kulakerna utvecklats till en betydande kraft, som drog med sig mellanbönderna och utsatte städerna och industrin för en blockad och svält. Kulakernas styrka stod på sin höjdpunkt just när polisen skingrade oppositionen (början av 1928). Byråkratin tvingades abrupt förändra sin politik. Ett korståg utropades mot kulakerna. De åtgärder som oppositionen föregående dag hade föreslagit för att begränsa kulakernas tendens att suga ut, befanns vara otillräckliga så fort kampen om spannmål inleddes med kulakerna.

Men kulakerna är inte skilda från mellanbönderna med en ogenomtränglig skiljevägg. I en varu- och marknadsekonomi ger mellanbönderna automatiskt upphov till kulaker. Skuren av inkonsekventa och panikartade administrativa slag mot kulakerna (och inte bara mot dem) avbröt den fortsatta utvecklingen av mellanböndernas översta skikt. Så kallade meningsmotsättningar med bönderna blev uppenbara. Efter revolutionens erfarenheter är inte bönderna så benägna att ta till inbördeskrigets metoder. De rusar upprörda runt och letar efter en utväg. På så sätt föddes ”mass-

kollektiviseringarna”.

Helt i linje med sitt huvudsyfte gynnar sovjetregeringen kooperativa metoder, både inom handel och industri. Men tills nyligen har produktionskooperativ på landsbygden (kollektivjordbruk) haft en mycket obetydlig plats inom jordbruksekonomin. Bara för två år sedan skrev den nuvarande kommissarien för jordbruket, Jakovlev, att kollektivjordbruken, med tanke på böndernas tekniska och kulturella underutveckling och att de är så utspridda, ännu under lång tid framåt kommer att vara ”små öar i ett hav av privata bondelantbruk”. Samtidigt, och oväntat för ledningen, utvecklades kollektiviseringen under den allra sista perioden med imponerande hastighet. Det räcker att säga att kollektivjordbruken enligt femårsplanen i slutet av femårsperioden skulle omfatta omkring 20% av jordbruken. Men redan idag, i början av det andra året, berör kollektiviseringen mer än 40%. Om denna takt bibehålles kommer kollektivjordbruken att omfatta alla bönder inom ett år eller två. Det kan se ut som en stor framgång. I själva verket är det en stor fara,

Grunden för en kollektiv jordbruksekonomi

En kollektivisering av jordbruket förutsätter en viss teknisk bas. Ett kollektivjordbruk är framförallt *stort*. Men jordbrukets rationella storlek avgörs av karaktären på de produktionsmedel och metoder som används. Det går inte att skapa stora jordbrukskollektiv med hjälp av enkla plogar och hästkrakar, inte ens av allihop tillsammans, lika lite som det är möjligt att bygga ett fartyg av en skock fiskebåtar. Jordbrukets kollektivisering går bara att uppnå genom att det mekaniseras. Av detta följer att ett lands industrialiseringsnivå avgör hur fort det går att kollektivisera jordbruket.

Men i verkligheten visade sig dessa två processer vara åtskilda. Trots sovjetindustrins snabba utveckling är den fortfarande, och kommer att vara länge till, ytterst underutvecklad. Dess höga tillväxtsiffror ska bedömas i förhållande till den allmänt låga nivån. Vi får inte för ett ögonblick glömma, att även om den tänkta planen genomförs fullständigt, så kommer den sovjetiska industrin bara att kunna förse 20-25% av lantbruken med traktorer och andra maskiner. Och det först i slutet av femårsperioden. Det är kollektiviseringens verkliga skala. Så länge Sovjetunionen förblir isolerat kan man bara tänka sig industrialiseringen (dvs. mekanisering och elektrifiering, etc.) som en framtidsutsikt av ett antal på varandra följande femårsplaner. Fram till igår såg den nuvarande ledningen också frågan på detta sätt. Men nu verkar det som om kollektiviseringen redan är fullbordad till 40%, och att den under nästa år kommer att bli helt fullbordad i ett antal av de viktigaste jordbruksregionerna.

Det är helt klart att kollektiviseringens nuvarande takt inte bestäms av produktiva utan av administrativa faktorer. Den skarpa och i själva verket panikartade förändringen av politiken gentemot kulakerna och mellanbönderna ledde under förra året till en i det närmaste fullständig avveckling av NEP. En bonde utgör en liten produktionsenhet och kan som sådan inte existera utan en marknad. Avvecklingen av NEP ställde mellanbönderna inför följande alternativ: antingen återgå till en ekonomi med naturlig konsumtion, dvs. försvinna, eller dras in i ett inbördeskrig om marknaden, eller försöka med det nya sättet i kollektivekonomin.

Kollektiviseringen erbjuder inte bönderna tvång utan fördelar: lägre skatter, tillgång på jordbruksmaskiner till goda villkor, lån etc. Om bönderna för närvarande samlas i kollektiven så är det inte på grund av att kollektivekonomin redan har visat sina fördelar. Det är inte på grund av att staten redan har visat för bönderna (eller åtminstone för sig själv) att den i en nära framtid har möjlighet att

återupprätta bondeekonomin på en kollektiv grund. Det är på grund av att bönderna, och först och främst deras översta skikt, under åren av Stalin-Ustrjalovs "liberala" politik hade vant sig vid de kapitalistiska böndernas leverne, och nu plötsligt befann sig i en återvändsgränd. Grunden till marknaden hade försetts med hänglås. Under ett tag stod bönderna skrämnda framför den, innan de sedan rusade till den enda öppna grinden, kollektivisering.

Ledningen blev själv lika överraskad av böndernas plötsliga rusning till kollektivekonomin som bönderna överraskades av NEP:s avveckling. Efter att ha kommit över sin överraskning skapade ledningen en ny teori: uppbygget av socialismen hade gått in i sin "tredje" fas: det finns inte längre något behov av en marknad. Inom en nära framtid kommer kulakerna att likvideras som klass.

Den byråkratiska helomvändningen

I grund och botten är det inte någon ny teori. *Det är den gamla teorin om socialism i ett land*, men nu efter att ha lagt in den "tredje växeln". Tidigare hade vi fått höra att uppbygget av socialismen skulle gå med "snigelfart" (Bucharin) och att kulaken på ett smärtfritt sätt skulle "växa in" i socialismen. Nu ersätts "snigelfart" av i det närmaste flygplansfart. Kulaken "växer" inte "in" längre – det är inte möjligt i en sådan fart! – utan avvecklas helt enkelt med en administrativ order.

Om man ska ta det på allvar är likvideringen av kulakerna otvivelaktigt en likvidering av den sista kapitalistiska klassen. Utan kulakerna kan inte börsmäklare, spekulanter, städernas Nepmän, existera ekonomiskt. Än mer som det officiella programmet att likvidera kulakerna som klass också omfattar de småborgerliga elementen i städerna. Att dra med alla bönder i den socialiserade ekonomin innebär att Sovjetunionen på två eller tre år omvandlas till ett samhälle utan klasser. Ett samhälle som inte har några klasser behöver ingen regering, i synnerhet inte en så koncentrerad regering som en diktatur. Inte att undra på att en del av den nya kursens unga "teoretiker" uttryckte tanken att det vore tillrådligt att avveckla sovjeterna, åtminstone i byarna, och ersätta dem med rent produktiva organisationer, närmare bestämt en förvaltning av den lokala kollektivekonomin. Men dessa "teoretiker" kom till besinning efter att en kungörelse från toppen sagt att det fortfarande skulle vara nödvändigt med en diktatur under lång tid framåt. Men varför och för vad det kommer att vara nödvändigt att ha en diktatur efter att kulakerna inom ett år eller två har likviderats fullständigt förklarade inte ledarna. Och det är inte heller någon slump. Annars måste de själva medge att programmet att snabbt avveckla kulakerna med hjälp av enkla plogar och gamla hästkrakar och vagnar är ett byråkratiskt äventyr kryddat med teoretiska bluffar.

Kulakerna och industrialiseringen

I praktiken ledde likvideringen av kulakerna bara till administrativa metoder som att konfiskera kulakernas egendom, deras hus, jordlotter och att landsförvisa dem. Denna politik har genomförts på ett sätt som betraktar kulakerna som ett helt främmande element bland bönderna, en sorts invaderande fiende, som en nomad eller en tartar. I själva verket utgör kulaken bara ett av stadierna i mellanböndernas utveckling. Det är givetvis möjligt att likvidera varje enskild kulak. Det går att göra med hjälp av två välbeväpnade poliser. Men det är mycket svårare att hindra kulakerna från att återuppstå, åtminstone i kollektivekonomin. För det krävs industrialisering och en kulturrevolution.

Det finns tre sorters kollektivjordbruk i Sovjetunionen, beroende på i vilken grad produktionsmedlen har kollektiviserats: *samverkan*, *gillen* och *kommuner*. Vid samverkan genomförs arbetet på

fälten gemensamt med privatägd utrustning: arbetet är gemensamt men produktionsmedlen tillhör individer. I gillan är de dyraste maskinerna gemensam egendom. Och i kommunerna slutligen är alla produktionsmedel gemensam egendom. Hur inkomsterna fördelas bland medlemmarna i dessa olika sorters lantbruk skiljer sig i enlighet med ägandeformerna: från kapitalistiska till nästan kommunistiska sätt. Dessa tre sorters kollektivjordbruk utgör tre faser under kollektiviseringens utveckling. Den högsta sorten visar de lägre sorterna deras framtid.

Övergången från en fas till en annan – dess omfång och takt – avgörs i grund och botten av produktionens tekniska förhållanden. Det står därför helt klart, att ju mer omfattande den nuvarande kollektiviseringen är desto primitivare former måste den anta, och således öppna dörren för kapitalistiska tendenser. Men centralkommitténs senaste påbud kräver ända från början ett i möjligaste mån fullständigt gemensamt ägande av produktionsmedlen, med andra ord måste en fullständig kollektivisering huvudsakligen stödas av primitiv utrustning och ske i en form någons mellan gille och kommun. Motsättningen är slående: ju mer omfattande tvångskollektiviseringen är, och följaktligen ju lägre teknisk bas den har, desto högre är den sorts samhällsförhållanden som det utopiskt byråkratiska ledarskapet försöker genomdriva.

Samtidigt diskuteras inte kollektivjordbrukens inre förhållanden i pressen. För att undvika den avgörande sociala frågan om fördelningen av vinsterna ersätter ledarna och verkställarna den marxistiska analysen med outhärdligt propagandistiskt oväsen.

Kollektivjordbrukens klasskaraktär

Det säger sig själv, att om den statliga industrin skulle kunna förse kollektivjordbruken med statliga produktionsmedel, så skulle de snabbt undanröja skillnaderna mellan dessa kollektivjordbruk och de statliga jordbruken. Det skulle förvandla bönderna till vanliga socialistiska arbetare i statliga vete-fabriker, och skulle en gång för alltid rycka undan mattan under kulakernas fötter. Men en sådan regim är ännu många år bort. Den stora majoriteten av kollektivjordbruk kommer i flera år att tvingas använda böndernas egen boskap och annan utrustning.

Men låt oss gå med på att kollektiviseringen även under dessa förhållanden kommer att leda till verkliga och omedelbara fördelar som kan övervinna böndernas individualistiska tendenser. Då uppstår genast en ny svårighet, inte av administrativ utan social natur, dvs. inte de svårigheter som finns inneboende i kollektiviseringens metoder utan småproducenters klasskaraktär: nämligen hur kollektivjordbrukens inkomster ska fördelas. Ska en bonde som gav kollektivjordbruket två hästar ha rätt till högre inkomster än en dräng som bara hade med sig sina två armar? Om inte räntan på "kapital" belönas vill ingen tillhandahålla sin egendom gratis. Då skulle staten stå inför en oöverstiglig uppgift: att på nytt utrusta alla kollektivjordbruk med nödvändiga maskiner. Om man skulle tillåta ränta på "kapital" så skulle det omedelbart leda till en ekonomisk skiktning inom kollektiven. Och om kollektivjordbruken skulle visa sig ha avsevärda fördelar jämfört med enskilda jordbruk, så skulle uppskiktningen av dem utvecklas snabbare än tidigare.

Men problemet upphör inte bara med frågan om utrustning. En familj med tre arbetare skulle vilja ha mer än en familj med bara en vuxen arbetare. Om ett kollektiv skulle vilja använda en outnyttjad del av sina medlemmars inkomster som lån för att köpa nya maskiner eller för att omsätta kapital, så skulle det också behöva betala ränta. Det öppnar i sin tur vägen för mer uppskiktning inom kollektivjordbruket, och således att det kan förvandlas till ett småborgerligt kooperativ, där ledningen

samlas i händerna på de välbeställda och majoriteten av medlemmarna knappast är mer än drängar. Sådana fenomen har funnits redan tidigare då kollektivjordbruken var sällsynta undantag och helt frivilliga. De blir ännu mer oundvikliga vid en fullständig kollektivisering, som genom att behålla ett småjordbruks teknologiska bas för vidare alla de motsättningar som finns inneboende i den enkla varuproduktionen till kollektivjordbruken, och således gör att det oundvikligen återuppstår kulaker i dem.

Förklädda kulaker

Det betyder, att dagen efter att kulakerna officiellt förklaras vara ”likviderade som klass”, dvs. efter att ”utnämnda kulakers” egendom har konfiskerats och de har landsförvisats, kommer stalinisterna att förkunna att kulakerna i kollektivjordbruken är progressiva eller ”civiliserade kooperatörer”, och givetvis felaktigt citera Lenins formulering (*Om Kooperationen*). I detta fall kan kollektiven bara bli *en ny sorts social och politisk förklädnad för kulakerna*. Som ledare för en sådan maskerad är den nuvarande kommissarien för jordbruket, Jakovlev, perfekt. Det var inte förgäves att han i flera år sysslade med statistiskt trixande för att bevisa att oppositionen hade hittat på kulakerna. Det var inte förgäves att han fram till igår tillsammans med andra ämbetsmän förklarade att *Oppositionens plattform* var ett kontrarevolutionärt dokument – den plattform som krävde en snabbare kollektivisering på basis av planerad industrialisering.

Samtidigt reagerar bönderna redan *i förväg* på motsättningen mellan kollektiviseringen och den otillräckliga tekniska basen genom att sälja sin boskap till höger och vänster innan de ansluter sig till kollektivjordbruken. Den officiella pressen är full av alarmerande rapporter om massförstörelse av arbetsdjur och att de säljs till slakterierna. Ledningen reagerar med påbud, telegram och hot. Men det räcker uppenbarligen inte. En bonde vet inte om han kommer att få betalt för sin häst eller sin ko, eller hur. Han hoppas att kollektivjordbruket kommer att få en traktor från staten. Hursomhelst ser han ingen anledning att ge kon till kollektivet gratis. Bönderna är fortfarande inskränkta realist-er. De ser sig tvingade att ansluta sig till kollektivjordbruken och skyndar sig att få fördelar av att avskaffa sin enskilda egendom. Arbetsdjuren minskar i antal. Samtidigt har inte staten möjlighet att ersätta dem med mekaniskt arbete, eller åtminstone med annan boskap av bättre kvalitet. Det ger redan från början kollektivjordbruken utomordentligt stora svårigheter.

Stalins panikartade reträtt

Det är lätt att förutse att den nuvarande osäkra offensiven kommer att följas av en panikartad reträtt, primitiv i botten och med en påstått ”manövrerande” politik i toppen. De hastigt uppbyggda kollektivjordbruken kommer antingen att falla sönder eller börja förfalla. Under hårda interna strider kommer de enskilda produktionsmedlen att befrias, och på så sätt öppna vägen för kapitalistiska tendenser. Det felfria ledarskapet kommer givetvis att beskylla verkställarna för att vara ”trotskister”, och kommer att från något dolt hörn dra fram Stalins formuleringar om kapitalistiska lantbrukare från 1924-1925, om nu partiet kommer att ge de byråkratiska vevstakarna den tid de behöver.

Vad byråkratin kommer att säga

Det är inte svårt att förutsäga vilken reaktion vår analys kommer att orsaka i officiella kretsar.

Regeringstjänstemännen kommer att säga att vi satsar på en kris. Skurkar kommer att lägga till att vi strävar efter sovjetregeringens fall. Personer som Jaroslavskij kommer att förklara att vi skriver i Chamberlains intresse. Det är möjligt att mensjevikerna och liberalerna kommer att plocka ut ett antal meningar för att bevisa att Ryssland absolut måste återgå till kapitalismen. Kommunistiska tjänstemän kommer återigen att slå fast ”solidariteten mellan oppositionen och mensjevikerna”. Det har hänt förr och kommer att hända igen. Men det kommer inte att hindra oss. Intriger förgår men fakta består. Efter flera års opportunistisk politik genomgår den stalinistiska byråkratin en period av kortvarig men intensiv ultravänsteristisk galenskap. Den ”tredje periodens” teori och praktik för med sig destruktiva konsekvenser för Sovjetunionen både innanför och utanför dess gränser.

En del personer kommer att säga att oppositionen har bytt plats med apparaten. Oppositionen anklagar apparaten för superindustrialisering samtidigt som den själv går åt *höger*. Andra eftertänksamma själar kommer att lägga till att högern som brukade anklaga stalinisterna för superindustrialisering och ”trotskism” har kapitulerat för Stalin, medan det verkar som om vänsteroppositionen har anammat högerns ståndpunkt.

Alla sådana resonemang, jämförelser och ungefärligheter går att förutsäga redan på förhand. Och det går att redan i förväg skriva alla de artiklar och tal som kommer att skrivas och sägas om ämnet. Det är inte svårt att avslöja hur ytliga dessa resonemang är.

Oppositionen har aldrig försökt ”komma ikapp och gå förbi” den kapitalistiska världen ”så fort som möjligt”. Vi krävde en snabbare industrialisering eftersom det är det enda sättet att garantera en ledande ställning för städerna i förhållande till landsbygden, och således för proletariats diktatur.

Våra uppfattningar om industrialiseringen

Vår uppfattning om industrialiseringens möjligheter var ända fram till 1928 oändligt mycket bredare och djärvare än byråkratins åsikter. Men vi ansåg aldrig industrialiseringens resurser var outtömliga. Vi trodde aldrig att dess takt bara kunde regleras med administrativa piskor. Vi har alltid fört fram tanken att en systematisk förbättring av arbetarklassens förhållanden är nödvändigt som ett av industrialiseringens grundläggande villkor. Vi har alltid ansett att kollektiviseringen är beroende av industrialisering. Vi såg ett socialistiskt återuppbygge av bondeekonomin som en framtidsutsikt först om många år. Vi blundade aldrig för att det är oundvikligt med interna konflikter under det socialistiska uppbygget av en enskild nation. Det går bara att få bort motsättningarna i landets liv genom att avlägsna motsättningarna mellan stad och landsbygd. Det kan bara förverkligas med hjälp av en världsrevolution. Vi krävde därför aldrig att klasserna skulle avskaffas inom loppet av Stalins och Krzjyzjanonskijs femårsplan. Vi krävde att kulakernas utsugande tendenser skulle begränsas och att deras ackumulation av rikedomar skulle stoppas systematiskt. För det landsförvisades vi på basis av strafflagens paragraf 58.

Den marxistiska oppositionen fördömdes av blocket mellan högern och mitten. Under en period skiljdes de åt. Men nu är de åter förenade. De har en gemensam bas: nationell socialism. Tillsammans gjorde de en 180 graders sväng över våra huvuden. De förvandlar alltmer frågan om industrialisering till en riskabel byråkratisk superindustrialisering. De avskaffade NEP, dvs. utförde själva det ”brott” som de felaktigt anklagade oppositionen för, och för vilket våra vänner fortfarande fyller fångelser och exilorter. De ersätter begränsningarna för kulakerna med deras officiella ”likvidering”, som de igår tillskrev oss och vi nekade till med gott marxistiskt samvete.

Högern var rädd för att ta de mest nödvändiga stegen framåt, och anslöt sig nu till mitten under en frenetisk rusning ”framåt”. Blocket har återupprättats och snigelfart ersätts av flygplansfart.

Under hur många månader kommer det nuvarande ledarskapet piska fram partiet på den ultravänsteristiska vägen? Vi tror inte att det blir så länge. Ju mer vansinnig den nuvarande linjens karaktär blir, desto intensivare kommer dess motsättningarna att visa sig. Då kommer ledarskapet att till den tidigare svängen på 180 grader lägga en ny sväng, och återvända till utgångspunkten från ett annat håll. Så har det varit och så kommer det att bli igen.

Vad bör göras?

De problem som kort har skisserats i denna artikel kommer att bli ämne för ett omfattande arbete som vi hoppas publicera inom några veckor. Därför behandlar vi här ämnet mer översiktligt. På samma sätt besvarar vi kort frågan ”Vad bör göras?”

Industrin rusar fram mot en kris, först och främst på grund av de enormt byråkratiska metoder som användes under förberedelserna av planen. En femårsplan med nödvändiga proportioner och garantier går bara att skapa på villkor att det förs en fri diskussion om takt och villkor, bara om alla berörda industrier och arbetarklassen deltar i dessa diskussioner med alla sina organisationer och först och främst partiet själv, och bara om sovjetekonomins erfarenheter under hela den senaste perioden, inklusive ledningens fruktansvärda misstag, utvärderas. Den viktigaste delen i en plan är inte *vad* arbetarna och bönderna vill och kan konsumera omedelbart, utan *vad* de kan spara och ackumulera. Frågan om industrialiseringens tempo handlar inte om vad byråkratin föreställer sig utan om massornas liv och kultur.

Därför kan inte planen för att bygga socialismen utfärdas i förväg som en byråkratisk order. Den måste utarbetas och korrigeras på det enda sätt som uppbygget av socialismen kan förverkligas, dvs. med en bred sovjetdemokrati. Besluten vilken plats till exempel en kemisk industri ska ha i planen under den närmaste framtiden går bara att slå fast med hjälp av en öppen diskussion mellan olika ekonomiska grupper och industribranscher. Sovjetdemokratien är inte något abstrakt och ännu mindre något moraliskt politiskt krav. Den har blivit en ekonomisk nödvändighet

Rädda partiet och den proletära diktaturen

Det första villkoret för att socialismen ska nå framgång är att vi bevarar, eller rättare sagt räddar, *partiet*. Utan detta grundläggande historiska verktyg är proletariatet maktlost. Samtidigt dödar den stalinistiska byråkratin partiet. Utöver fullständig kollektivisering på landsbygden släpper den in hela fabriker och gillen i partiet. Förtruppen försvinner i massan. Partiets tankar och vilja trampas ner. Byråkratins får helt fria händer. Ledningen är blind och okontrollerad. Partiet kommer inte att kunna skapa ett framsynt ledarskap förrän det blir ett parti igen. Vad bör alltså göras? Beröva inkräktarnas apparat den makt som de har tillskansat sig från partiet. Vilka kan göra det? Partiets proletära kärna, som förlitar sig på arbetarklassen.

Det andra villkoret är att bevara, eller rättare sagt återupprätta den *proletära diktaturen*. Det är bara möjligt om proletariatet från år till år får en förbättring av sin ekonomiska och kulturella nivå, och ökar sin betydelse i staten och landet, och om jordbruks- och industripriserna samtidigt närmar sig varandra och ger bönderna verkliga fördelar av oktoberrevolutionen.

Industrialiseringens tempo behöver inte garantera uppbygget av en nationell socialism, men måste stärka den proletära diktaturens grundvalar, och förbättra arbetarmassornas förhållanden i städer och på landsbygden. Det är en fullt realistisk uppgift. Den kräver en kombination av mod och klokhet. Den utesluter både överförsiktighet och vildsint vårdslöshet.

Det vore absurt att låtsats som om oppositionen redan på förhand har en färdig plan för en utväg ur de nya faror som har skapats av kombinationen av äventyrspolitik och opportunism. De allra bästa riktlinjer för att följa en bilkö på en väg är meningslösa om den första bilen i kön redan har sladdat av vägen och ner i leran. Då behövs ett helt system av speciella åtgärder för att få tillbaka kolonnen på vägen. Vi kan försäkra att inte ens den allra bästa chaufför kan lösa problemet själv. Det krävs gemensamma ansträngningar av partiet och klassen, med hjälp underifrån. Och det förutsätter rätt och möjligheter till gemensamma, kreativa initiativ.

För närvarande är den åtgärd som verkar mest omedelbar och trängande *den allra striktaste ekonomiska disciplin*. Det är helt nödvändigt att hålla hårt i statens plånbok, både vad gäller budget och krediter. Utan tvekan kommer denna åtgärd till en början visa sig vara smärtsam, eftersom den oundvikligen kommer att stoppa upp en del arbeten och företag på halva vägen. Men denna åtgärd är oundviklig. Finansdisciplin måste bli det första steget mot en allmän ekonomisk disciplin.

Om de överdrivna och ouppnåeliga projekten inte genast stoppas, om inte takten omprövas och blir mer realistisk, så kan en skenande inflation mycket väl utvidga dem till farliga proportioner, med konsekvenser som inte bara kommer att drabba den okunniga ledningens falska rykte – ett rykte som helt och håller bygger på att den blåser upp sig själv – utan också avsevärt viktigare värden: oktoberrevolutionen.

Återupprätta Komintern

Om och om igen avvisade vi bestämt uppgiften att bygga ett nationellt socialistiskt samhälle ”på kortast möjliga tid”. Vi knyter entydigt både kollektiveringarna och industrialiseringen till världsrevolutionen. Till syvende och sist avgörs vår ekonomis problem på den internationella scenen. Komintern måste återupprättas. Det är nödvändigt att se över den revolutionära strategin under perioden efter Lenin och fördöma alla dess tre stadier: Zinovjevs, Bucharin-Stalins och Stalin-Molotovs stadier. Den nuvarande ledningen måste avlägsnas, ty det är just vad gäller revolutionära frågor som de stalinistiska fraktionerna når höjdpunkten av teoretisk cynism och praktiskt lättsinne, som hotar den proletära förtruppen med oräkneliga katastrofer. En grundläggande förutsättning för att Kommunistiska internationalen ska kunna återfödvas är att teorin om nationell socialism och byråkratiska äventyr tillbakavisas.

Lästips:

I [Den förvisade profeten](#), s 40 ff (ssk s 57 ff) kommenterar Deutscher resonemanget i artikeln ovan.